

Avortament legal a Catalunya, 2002

Registre d'interrupció voluntària de l'embaràs

Responsables de l'edició

Esther Busquets

Rosa Gispert

Redacció i anàlisi de les dades

Roser Bosser

Assumpta Calancha

Maria del Mar Torné

Col·laboració

Sergi Cruz

Avortament legal a Catalunya, 2002

Servei d'Informació i Estudis

Direcció General de Recursos Sanitaris

Barcelona, 2003

Índex

Introducció	6
Circuit de recollida, elaboració i control de qualitat de les dades	7
Resultats	9
Nombre de casos i tipus de centre	9
Distribució territorial dels casos	10
Característiques personals de les dones.....	13
Informació sobre el control de la natalitat	17
Antecedents obstètrics de la dona.....	18
Característiques de l'embaràs i de la seva interrupció	19
L'avortament en el conjunt de l'Estat espanyol i en diversos països desenvolupats	21
Comentari	23
Referències bibliogràfiques	24
Annex. Relació de centres sanitaris que han notificat IVE durant l'any 2002	25

Índex de taules

Taula 1.	Avortament legal de dones residents segons comarca de residència. Catalunya, 2002	11
Taula 2.	Avortament legal de dones residents segons regió sanitària de residència. Catalunya, 2002	12
Taula 3.	Avortament legal segons grup d'edat i estat civil. Catalunya, 2002	14
Taula 4.	Taxa d'interrupcions voluntàries de l'embaràs segons grup d'edat. Catalunya, 2001-2002.....	15
Taula 5.	Avortament legal segons nivell d'instrucció. Catalunya, 2002.....	15
Taula 6.	Avortament legal segons situació laboral. Catalunya, 2002.....	16
Taula 7.	Avortament legal segons lloc d'informació sobre l'avortament. Catalunya, 2002	17
Taula 8.	Avortament legal segons mètode d'intervenció. Catalunya, 2002.....	20
Taula 9.	Taxa d'avortament per 1.000 dones entre 15 i 44 anys segons comunitat autònoma de residència. Espanya, 1996 a 2001	21

Índex de figures

Figura 1.	Avortament legal segons tipus de centre. Catalunya, 2002	9
Figura 2.	Avortament legal segons lloc de residència. Catalunya, 2002	10
Figura 3.	Avortament legal segons grup d'edat. Catalunya, 2002	13
Figura 4.	Avortament legal segons estat civil. Catalunya, 2002	14
Figura 5.	Avortament legal segons utilització de centres de planificació familiar. Catalunya, 2002	17
Figura 6.	Avortament legal segons nombre de fills vius. Catalunya, 2002	18
Figura 7.	Avortament legal segons avortaments voluntaris anteriors. Catalunya, 2002	18
Figura 8.	Avortament legal segons motiu de l'avortament. Catalunya, 2002.....	19

Introducció

Durant l'any 2002 s'han realitzat interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) en 18 centres hospitalaris i en 11 centres extrahospitalaris de Catalunya (vegeu l'Annex). Aquests centres són els que proporcionen regularment al Departament de Sanitat i Seguretat Social (DSSS) la informació que nodreix la base de dades sobre aquesta intervenció sanitària, la qual cosa permet conèixer les característiques i l'evolució d'aquesta activitat a Catalunya.

L'any 1985 es va regular legalment a Espanya la interrupció voluntària de l'embaràs, en els tres supòsits autoritzats en el vigent codi penal (perill per a la vida o la salut de la dona embarassada, presumpció de defectes del fetus i violació). Aquest fet va suposar la regulació sanitària d'aquesta pràctica, per tal de garantir una millor atenció a la salut de les dones.

Segons la normativa vigent, aquesta intervenció es pot fer en tots els centres sanitaris públics i privats que compleixin els requisits que s'exigeixen per ser autoritzats per a la pràctica d'aquestes tècniques. D'acord amb l'Ordre del DSSS, de 10 de desembre de 1986 (DOGC núm. 779, de 17 de desembre de 1986)⁽¹⁾, per la qual es disposa el procediment de recollida de dades relatives a l'avortament, totes les IVE realitzades en centres acreditats per practicar aquesta intervenció han de ser notificades al DSSS mitjançant l'imprès elaborat per aquesta finalitat.

Circuit de recollida, elaboració i control de qualitat de les dades

Les dades sobre l'avortament legal a Catalunya s'obtenen a partir d'un imprès de notificació, que és homogeni per a tot l'Estat espanyol des de l'any 1990, en el qual consten vint-i-sis variables. El qüestionari, que és anònim i confidencial, l'han d'emplenar els centres acreditats en cada cas individual d'avortament que duguin a terme. Els centres el trameten al registre d'IVE del Departament de Sanitat i Seguretat Social.

Mensualment, es registren els qüestionaris rebuts, es codifica la causa de l'avortament (d'acord amb la Classificació Internacional de Malalties, 9a revisió, Modificació Clínica), i es supervisa el contingut de l'imprès per detectar possibles mancances en la informació. Aquestes dades es sotmeten a un procés de validació per tal de descobrir errors de rang o de consistència (incongruències entre els valors de diverses variables). Quan es detecta alguna deficiència, es contacta amb el centre a fi de corregir els errors que s'hi han identificat.

L'elaboració i l'anàlisi de les dades s'han dut a terme al Registre d'IVE, mitjançant una aplicació informàtica dissenyada específicament i el paquet estadístic SPSS.

El conjunt de l'informe s'ha fet basant-se en les dades de totes les IVE realitzades a Catalunya l'any 2002. Els apartats relacionats amb la distribució segons les comarques i regions sanitàries i l'apartat de taxa d'IVE segons el grup d'edat són una excepció, ja que les dades corresponen a les IVE fetes a Catalunya a dones que hi són residents, és a dir, que s'exclouen les residents en altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol i a l'estranger.

La població que s'ha emprat per al càlcul de les taxes de la Taula 4, és la projecció elaborada per l'Institut d'Estadística de Catalunya⁽²⁾, assumint un escenari tendencial, és a dir, suposant que es mantingués la tendència actual a Catalunya pel que fa a la mortalitat, fecunditat i migració. Per als grups d'edat inferior a 20 anys i superior a 39 s'ha emprat la població de dones d'edats compreses entre els 15 i els 19 anys i entre els 39 i els 44 anys, respectivament, ja que hi ha pocs casos d'avortament entre les de menys de 15 i les de més de 44.

Pel que fa a la població emprada a la Taula 9, són les projeccions de la població espanyola per al període 1980-2010 de l'Institut Nacional d'Estadística⁽³⁾.

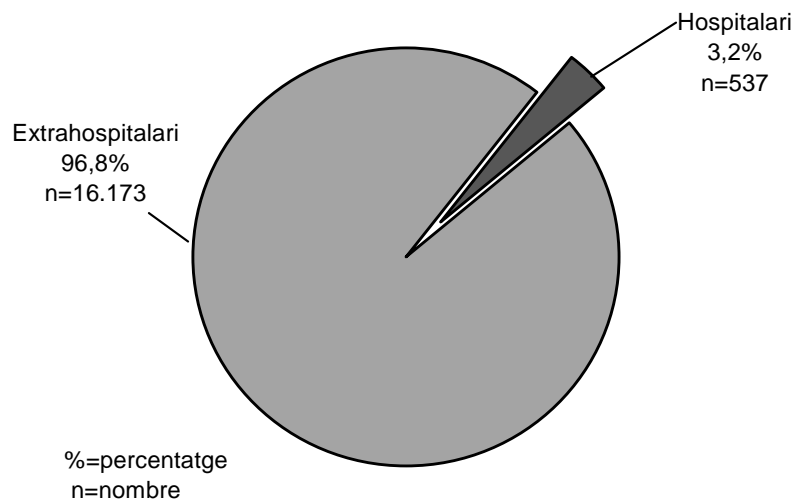
Resultats

Nombre de casos i tipus de centre

El nombre total d'interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) realitzades en centres autoritzats durant l'any 2002 ha estat de 16.710. Aquesta xifra suposa un increment del 9,9% respecte dels casos enregistrats l'any precedent.

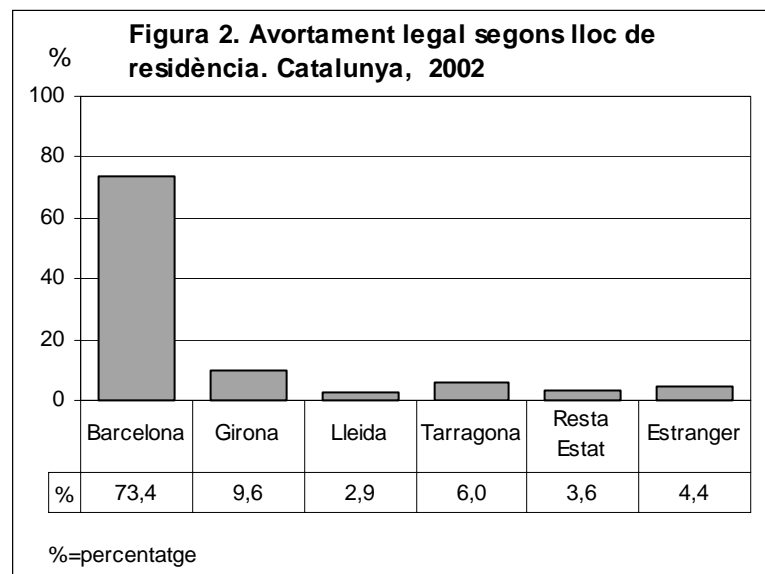
El 96,8% han tingut lloc en centres extrahospitalaris privats i la resta (3,2%) en centres hospitalaris públics o privats (Figura 1).

Figura 1. Avortament legal segons tipus de centre. Catalunya, 2002

Distribució territorial dels casos

De les dones que han avortat a Catalunya el 91,9% (15.372) resideix en aquest territori i el 8,0% (1.338) en viu fora. El 3,6% (606) del total dels avortaments realitzat són de dones residents a altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol i 4,4% (732) resideixen a l'estranger, majoritàriament a França i a Andorra (Figura 2).

A les Taules 1 i 2, hi ha la distribució de les dones segons la comarca i la regió sanitària de residència respectivament.

**Taula 1. Avortament legal de dones residents segons comarca de residència.
Catalunya, 2002**

Comarca	Nombre	%
Alt Camp	50	0,3
Alt Empordà	317	2,1
Alt Penedès	150	1,0
Alt Urgell	31	0,2
Alta Ribagorça	2	0,0
Anoia	182	1,2
Baix Camp	220	1,4
Baix Ebre	93	0,6
Baix Empordà	284	1,9
Baix Llobregat	1.636	10,6
Baix Penedès	138	0,9
Bages	210	1,4
Barcelonès	6.687	43,5
Berguedà	33	0,2
Conca de Barberà	23	0,1
Cerdanya	30	0,2
Garraf	268	1,7
Garrigues	16	0,1
Garrotxa	94	0,6
Gironès	476	3,1
Maresme	764	5,0
Montsià	67	0,4
Noguera	33	0,2
Osona	202	1,3
Pallars Jussà	6	0,0
Pallars Sobirà	11	0,1
Pla d'Urgell	31	0,2
Pla de l'Estany	57	0,4
Priorat	7	0,1
Ribera d'Ebre	17	0,1
Ripollès	28	0,2
Segarra	17	0,1
Segrià	278	1,8

(continua)

Taula 1. Avortament legal de dones residents segons comarca de residència.
Catalunya, 2002
 (continuació)

Comarca	Nombre	%
Selva	330	2,2
Solsonès	13	0,1
Tarragonès	381	2,5
Terra Alta	3	0,0
Urgell	33	0,2
Val d'Aran	14	0,1
Vallès Occidental	1.516	9,9
Vallès Oriental	621	4,0
No hi consta	3	0,0
Total	15.372	100,0

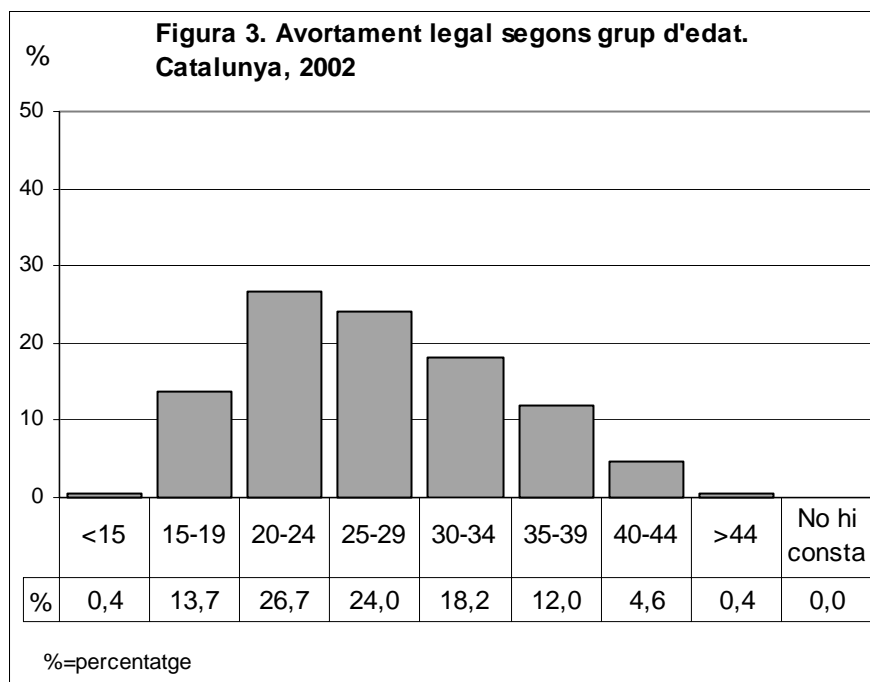
Taula 2. Avortament legal de dones residents segons regió sanitària de residència.
Catalunya, 2002

Regió sanitària	Nombre	%
Barcelona Ciutat	5.013	32,6
Barcelonès Nord-Maresme	1.626	10,6
Centre	2.625	17,1
Costa de Ponent	3.055	19,9
Girona	1.586	10,3
Lleida	471	3,1
Tarragona	830	5,4
Tortosa	163	1,0
No hi consta	3	0,0
Total	15.372	100,0

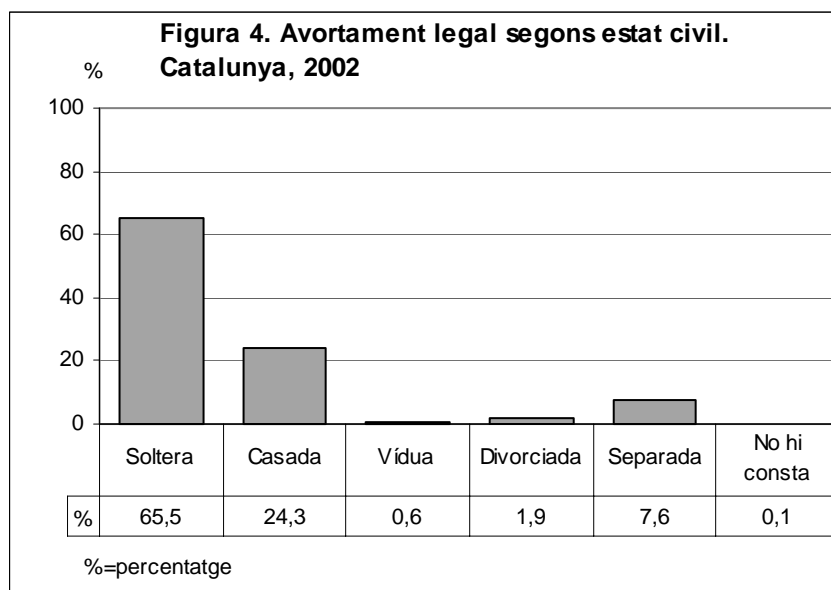
En relació amb el lloc de la intervenció, gairebé la totalitat de les interrupcions que s'han realitzat a Catalunya l'any 2002, han tingut lloc a la ciutat de Barcelona (91,9%).

Característiques personals de les dones

L'edat mitjana de les dones que han avortat a Catalunya és de 27,1 anys, amb una desviació estàndard de 6,9 anys. El grup d'edat al qual correspon el percentatge més elevat d'avortaments (26,7%) és el de dones de 20 a 24 anys. El 14,1% de les dones que han avortat té menys de 20 anys, i el 17,0% en té 35 o més (Figura 3 i Taula 3).

El 65,5% correspon a dones solteres i el 24,3% a casades (Figura 4 i Taula 3). Del total, més de la meitat (54,0%) manifesta que no conviu en parella.

Taula 3. Avortament legal segons grup d'edat i estat civil. Catalunya, 2002

Grup d'edat	Estat civil						Total	
	Soltera	Casada	Vídua	Divorciada	Separada	No hi consta		
	n	n	n	n	n	n	n	%
< 15	71	-	-	-	-	-	71	0,4
15-19	2.228	57	-	-	6	-	2.291	13,7
20-24	3.872	453	4	9	116	2	4.456	26,7
25-29	2.708	905	16	58	322	2	4.011	24,0
30-34	1.338	1.177	21	86	409	4	3.035	18,2
35-39	541	1.002	40	106	313	4	2.006	12,0
40-44	167	423	23	54	100	1	768	4,6
> 44	12	40	4	5	10	-	71	0,4
No hi consta	1	-	-	-	-	-	1	0,0
Total	10.938	4.057	108	318	1.276	13	16.710	
(%)	65,5	24,3	0,6	1,9	7,6	0,1		

Les taxes d'avortament de les dones residents a Catalunya segons els grups d'edat corresponents a l'any 2002 i al precedent, es presenten a la Taula 4. Hi ha hagut un creixement de les taxes d'avortament en tots els grups d'edat, tal com es pot observar en aquesta taula. Els grups de dones de 20 a 24 i de 25 a 29 són els que experimenten l'augment més important, seguit del de 30 a 34 anys.

Taula 4. Taxa* d'interrupcions voluntàries de l'embaràs segons grup d'edat. Catalunya, 2001-2002

Grup d'edat	< 20	20-24	25-29	30-34	35-39	> 39	Total
2001	12,0	17,5	12,4	10,0	7,1	2,9	10,2
2002	13,1	19,7	14,5	11,4	7,8	3,4	11,5

* Taxa: nombre d'IVE per cada mil dones del grup d'edat corresponent. Aquesta taxa correspon a les IVE de residents realitzades a Catalunya. L'apartat "Grup d'edat =No hi consta" no es mostra.

En relació amb el nivell d'instrucció per ordre de freqüència, el grup amb el percentatge més elevat correspon a les dones que tenen o estan cursant estudis primaris (36,3%) seguit del que té estudis secundaris (29,4%) i el d'algun grau d'estudis universitaris (17,0%) (Taula 5).

Taula 5. Avortament legal segons nivell d'instrucció. Catalunya, 2002

Nivell d'instrucció	Nombre	%
Analfabeta	76	0,5
Sense estudis	187	1,1
Fins a 5è d' EGB	2.613	15,6
Fins a 8è d' EGB	6.063	36,3
BUP, COU o FP	4.906	29,4
Diploma universitari	1.583	9,5
Títol superior universitari	1.256	7,5
Altres	5	0,0
No hi consta	21	0,1
Total	16.710	100,0

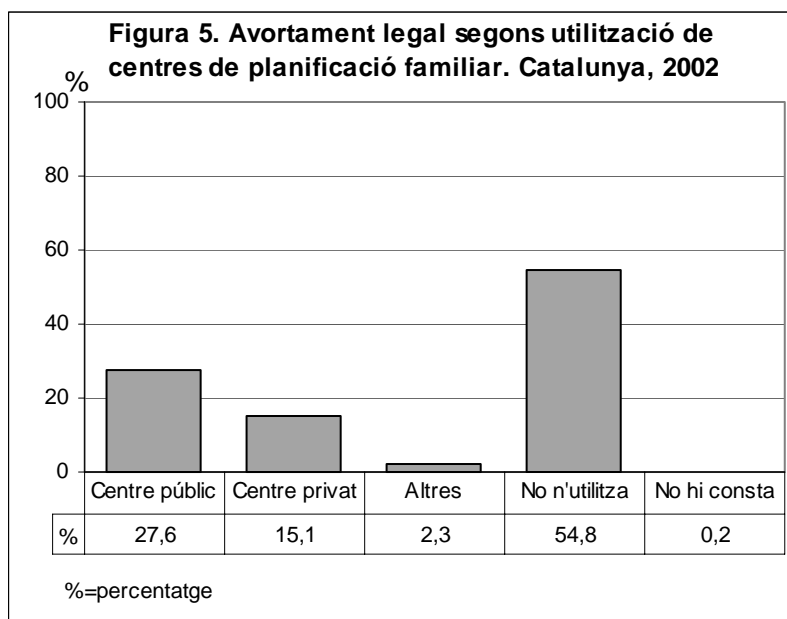
La situació laboral que es dona amb més freqüència (61,9%) és la de treballadora per compte d'altri mentre que el 13,6% és en atur. Alhora un 11,0% és estudiant i el 9,6% mestressa de casa (Taula 6).

**Taula 6. Avortament legal segons situació laboral.
Catalunya, 2002**

Situació laboral	Nombre	%
Empresària	155	0,9
Professional liberal	325	2,0
Treballadora per compte d'altri	10.345	61,9
Pensionista	57	0,3
Estudiant	1.845	11,0
En atur	2.275	13,6
Mestressa de casa	1.601	9,6
Altres	96	0,6
No hi consta	11	0,1
Total	16.710	100,0

Informació sobre el control de la natalitat

Només el 45,0% de les dones que interrompen el seu embaràs a Catalunya ha acudit, en els dos darrers anys, a un centre de planificació familiar per a la utilització o el control de mètodes contraceptius. El 54,8% no ha anat a cap d'aquests centres (Figura 5).

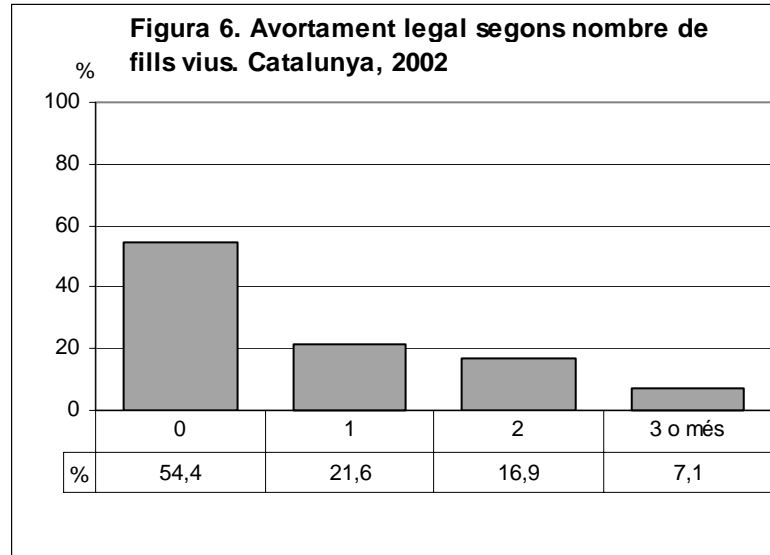
Segons el que declaren, el 65,0% ha rebut informació sobre la possibilitat d'interrompre l'embaràs a la xarxa sanitària, un 42,0% a la pública i un 23,0% a la privada (Taula 7).

Taula 7. Avortament legal segons lloc d'informació sobre l'avortament. Catalunya, 2002

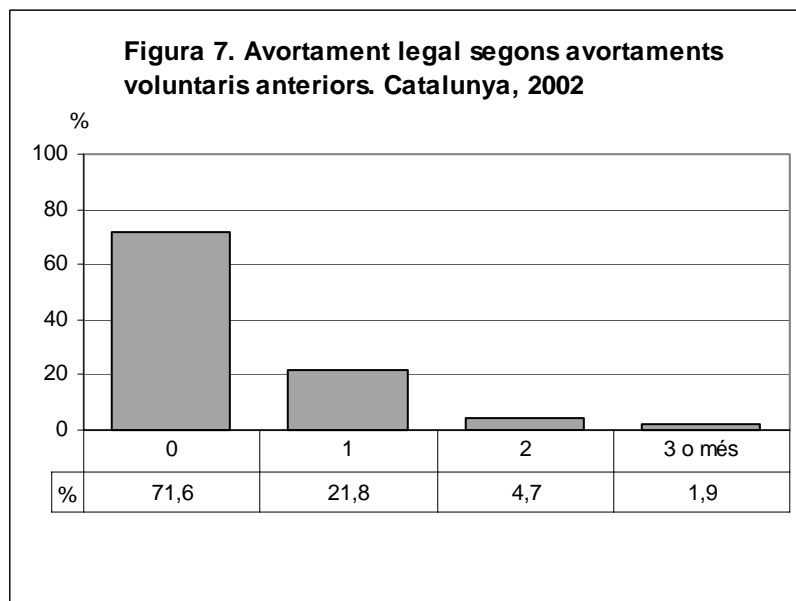
Lloc d'informació	Nombre	%
Centre públic	7.013	42,0
Centre privat	3.835	23,0
Altres	5.853	35,0
No hi consta	9	0,0
Total	16.710	100,0

Antecedents obstètrics de la dona

Més de la meitat (54,4%) de les dones que han avortat a Catalunya no té cap fill, el 21,6% en té un, el 16,9% en té dos, i el 7,1% en té tres o més (Figura 6).

El 71,6% de les dones no presenta cap avortament voluntari anterior a l'actual, el 21,8% n'ha tingut un, el 4,7% ha estat sotmès a dos avortaments induïts, i l'1,9% ha tingut tres o més IVE abans de l'actual (Figura 7).

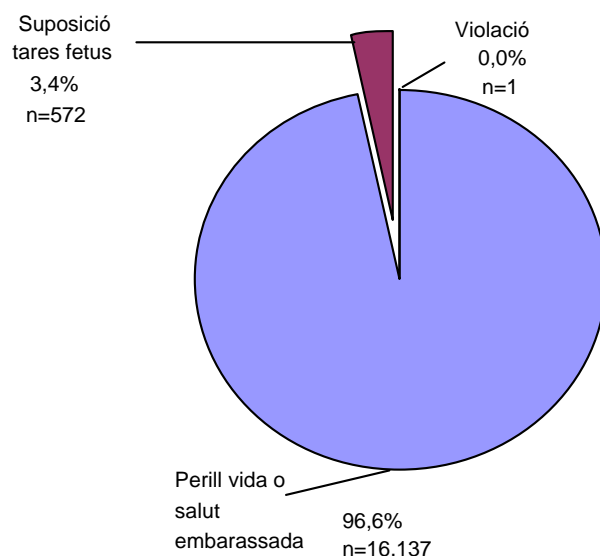
Característiques de l'embaràs i de la seva interrupció

Per al conjunt d'avortaments legals efectuats a Catalunya, la mitjana de temps de gestació en el moment d'interrompre l'embaràs és de 9,2 setmanes, amb una desviació estàndard de 3,9 setmanes. La mitjana dels avortaments fets en centres hospitalaris és de 16,0 setmanes de gestació, amb una desviació estàndard de 4,4 setmanes, i la dels centres extrahospitalaris és de 9,0 setmanes de gestació, amb una desviació estàndard de 3,6 setmanes. La gran majoria d'avortaments (86,0%) es realitza dintre de les 12 primeres setmanes de gestació.

El 90,3% dels casos hospitalaris ha tingut una estada d'entre 0 a 2 dies. Els que es realitzen en centres extrahospitalaris no hi requereixen l'ingrés.

El perill per a la vida, la salut física o psíquica de la dona és l'adduït com a motiu de la intervenció en el 96,6% del total d'avortaments notificats (Figura 8). La suposició que el fetus naixerà amb greus tares físiques o psíquiques és el motiu més freqüent (84,9%) en el cas dels avortaments hospitalaris, mentre que en el 99,3% dels avortaments extrahospitalaris el supòsit declarat és el de perill per a la vida o per a la salut de la dona embarassada.

Figura 8. Avortament legal segons motiu legal de l'avortament. Catalunya, 2002

L'aspiració és el mètode més utilitzat (86,9%) en el conjunt d'interrupcions de l'embaràs (Taula 8). Aquest és el mètode més emprat en els centres extrahospitalaris (89,2%); el més utilitzat en els centres hospitalaris és l'apartat "combinació de mètodes" que inclou l'associació de diferents mètodes, però que cada centre usa amb combinacions diferents i correspon al 40,4% dels utilitzats en aquest àmbit.

**Taula 8. Avortament legal segons mètode d'intervenció.
Catalunya, 2002**

Mètode d'intervenció	Extrahospitalari		Hospitalari		Total	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Aspiració	14.419	89,2	97	18,1	14.516	86,9
Dilatació + Evacuació	1.648	10,2	97	18,1	1.745	10,4
Raspat uterí	-	-	78	14,5	78	0,5
RU-486	14	0,1	-	-	14	0,1
Injecció intravenosa	1	0,0	11	2,0	12	0,1
Injecció intrauterina	-	-	31	5,8	31	0,2
Histerotomia	3	0,0	6	1,1	9	0,0
Histerectomia	2	0,0	-	-	2	0,0
Combinació de mètodes (altres)	86	0,5	217	40,4	303	1,8
Total	16.173	100,0	537	100,0	16.710	100,0

L'avortament en el conjunt de l'Estat espanyol i en diversos països desenvolupats

Catalunya va tenir l'any 2001, la tercera taxa global d'avortament més alta després de la comunitat de les Balears i la de Madrid, segons la informació publicada per al conjunt de l'Estat espanyol. Astúries va ser la comunitat amb la taxa més elevada el 1996. A partir del 1997 passa al davant la comunitat de les Balears, que segueix mantenint la primera posició fins al 2001 (Taula 9).

Taula 9. Taxa d'avortament per 1.000 dones entre 15 i 44 anys segons comunitat autònoma de residència. Espanya, 1996-2001³

Comunitat autònoma de residència	Any					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Andalusia	4,46	4,67	5,16	5,49	6,19	6,77
Aragó	6,65	6,62	7,03	7,28	7,83	8,89
Astúries	9,65	7,13	7,15	6,95	8,38	7,22
Balears	7,99	8,12	11,13	11,84	13,56	13,21
Canàries	6,43	5,93	6,98	7,22	8,04	7,28
Cantàbria	4,03	3,58	3,75	4,00	3,92	4,08
Castella - la Manxa	3,57	3,68	4,20	4,67	4,35	4,54
Castella i Lleó	5,35	5,30	5,52	5,85	5,63	5,54
Catalunya	7,62	7,25	7,65	8,59	9,67	10,18
C. Valenciana	5,55	4,76	5,74	6,00	6,82	7,50
Extremadura	3,46	3,32	3,73	3,70	4,27	3,61
Galícia	4,36	4,21	4,12	3,81	3,97	4,16
Madrid	7,18	7,22	7,46	8,72	8,90	10,47
Múrcia	4,33	4,61	4,88	5,64	7,96	9,68
Navarra	2,08	2,39	2,53	2,96	3,63	3,99
País Basc	2,64	2,70	2,74	3,04	3,55	3,55
La Rioja	4,31	4,63	5,29	6,28	6,65	6,44
Ceuta i Melilla	1,92	2,62	2,86	2,96	2,53	3,21
Total	5,69	5,52	6,00	6,52	7,14	7,66

La taxa més baixa és la de Ceuta i Melilla, seguida de les del País Basc i d'Extremadura. De les divuit comunitats autònomes que figuren a la taula, només Astúries i Galícia han tingut l'any 2001 una taxa d'avortament més baixa que l'any 1996; la majoria, les setze restants, l'han tingut més alta, i en general, s'observa un patró comú d'increment moderat. Astúries, Balears, Castella i Lleó, Extremadura i la Rioja, han disminuït la taxa respecte a l'any anterior. Les que han sofert el major increment respecte a l'any anterior han sigut Aragó, Madrid i Múrcia.

En relació als països europeus del nostre entorn, les darreres dades actualitzades corresponen a l'any 1996⁽⁴⁾. La situació de l'avortament a Catalunya és similar a la dels països que tenen les taxes més baixes, i només trobem que Irlanda, els Països Baixos i Bèlgica les tenen inferiors a la catalana. La taxa global de l'Estat espanyol també és inferior a la catalana. Les taxes d'Alemanya i Suïssa són similars a la de Catalunya. Els països que tenen una llarga tradició en aquesta pràctica com Anglaterra, Escòcia, França, Itàlia, Noruega i Suècia tenen taxes bastant per sobre de la catalana.

Comentari

El perfil sociodemogràfic de les usuàries que ha realitzat una IVE l'any 2002, no ha variat amb el dels anys anteriors.

El nombre de dones que ha acudit a un centre de planificació familiar ha augmentat lleugerament i passa d'un 41,8% el 2001 al 45,0% el 2002.

El mètode més usat en el conjunt d'interrupcions de l'embaràs en els centres extrahospitalaris segueix sent l'aspiració i en els hospitalaris, com l'any anterior, és el de la combinació de mètodes.

Hi ha hagut un increment de 1.503 IVE efectuades a Catalunya respecte de les enregistrades l'any precedent. S'ha produït un augment global de les taxes i aquest s'ha donat en tots els grups d'edat; les dones de 20-24 anys són les que segueixen tenint les taxes més altes. Comparant les dades per a l'Estat espanyol, Catalunya ha passat de ser la segona comunitat autònoma amb la taxa més alta d'IVE a la tercera. Tot i això, la taxa està força per sota de les que existeixen en la majoria de països desenvolupats. És previsible, doncs, que en els propers anys se segueixi la tendència creixent, fins arribar a les taxes que s'observen en altres països del nostre entorn socioeconòmic.

Referències bibliogràfiques

(1) Ordre de 10 de desembre de 1986, per la qual es disposa el procediment de recollida de dades relatives a les interrupcions voluntàries de l'embaràs dutes a terme de conformitat amb la Llei orgànica 9/1985, de 5 de juliol. DOGC 1986; núm. 779: 4253.

(2) Institut d'Estadística de Catalunya (2000). Projeccions de població de Catalunya 2010. Comarques i àmbits del Pla territorial. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

(3) Subdirección General de Epidemiología, Promoción y Educación para la Salud. Dirección General de Salud Pública y Consumo. Ministerio de Sanidad y Consumo. Interrupción voluntaria del embarazo. Datos definitivos correspondientes al año 2001. Madrid: Ministerio de Sanidad y Consumo, 2002.

(4) Henshaw SK, Singh S i Haas T. Recent trends in abortion rates worldwide. *International Family Planning Perspectives* 1999; 25 (1): 44-8.

Annex

Relació de centres sanitaris que han notificat IVE durant l'any 2002

Cerhvo	Barberà del Vallès
Centre Casanovas	Barcelona
Centre Mèdic Giness	Barcelona
Centre Mèdic Les Corts	Barcelona
Centre Mèdic Teknon	Barcelona
Centro Médico Aragón	Barcelona
Clínica d'Ara	Barcelona
Clínica Quirón	Barcelona
Emece	Barcelona
Ginemedex	Barcelona
Hospital Casa de Maternitat	Barcelona
Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	Barcelona
Hospital del Mar	Barcelona
Hospital Materno-Infantil de la Vall d'Hebron	Barcelona
Institut Universitari Dexeus	Barcelona
Instituto Ginetec	Barcelona
TBC, SL (Técnicas Científicas de Barcelona)	Barcelona
Hospital de Figueres	Figueres
Adalia Centre Mèdic	Girona
H. Univ. de Girona Dr. Josep Trueta	Girona
Hospital Provincial de Santa Caterina	Girona
Hospital General de Granollers	Granollers
H. Univ. Arnau de Vilanova	Lleida
Consorci Sanitari de Mataró	Mataró
Corporació Sanitària Parc Taulí	Sabadell
Hospital de Terrassa	Terrassa
Hospital Mútua de Terrassa	Terrassa
Hospital General de Vic	Vic
Hospital Comarcal de l'Alt Penedès	Vilafranca del Penedès
